

KOHTAAMISIA PYÖRÄILLESSÄ

NÄKÖKULMATARINOITA

Janne J. U.U.
Lainaliha

KOHTAAMISIA PYÖRÄILLESSÄ

JANNE J. U. U. LAINALIHA

KOHTAAMISIA PYÖRÄILLESSÄ

Näkökulmatarinoita

LAINALIHAN MUUTA TUOTANTOA

V-uskon profetia, romaani, BoD, 2019

- kertomus vulvauskonnosta, matriarkaatista ja sen kohtalosta

Oleminen on outo olio, novelleja, BoD, 2019

- tavallisen ihmisen kohtaamisia filosofian kanssa

Jotain takaisin Korvelle, romaani, BoD, 2021

- filantrooppi ja psykopaatti antavat jotain takaisin yhteisölle

Taiteilija, romaani, BoD, 2022

- romaania kirjoittava taiteilija kokee rikkauden kirot

©2022 Janne J. U. U. Lainaliha

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Kirjatilaukset: www.bod.fi

ISBN: 978-952-80-6952-2

”Elämä on (pyörä)matka.” (Terttu)

SISÄLLYS

Vaaranpaikka	9
Helmi roskakorissa	13
Kosketus koskettaa	17
Suuria odotuksia	22
Onko toivoa?	26
Mahdollinen tarjous	29
Kypärä – koska olen sen arvoinen	33
Vanha suola	37
Läheltä piti	41
Kirjallinen piknik	45
Anovalle annetaan	48
Eksyksissä	52
Naimatarjous	57
Kolari	62
Ei kysyvät tieltä eksy?	66
Kovisten käsittelyssä	70
Rauhan rakentaja	74
Siisteysvalistusta	79
Suhteellisuuskokemus	83
Vaaran paikka lähipuistossa	86
Kissa ja karhu	90
Erään tuttavuuden loppu	94
Likeltä liippasi	97
Talvinen matka	101
Korkean tason lähettiläät	104
Eksynyt herrasmies	109
Janoinen taidemaalari	114
Sitkeä seuralainen	118
Huutelevat teinitytöt	122
Remonttimiehet	128
Kiireinen yhteiskuntamme jäsen	134
Kaveri tuli vastaan	138
Raivoisa vanhus	143
Ohi huiskahtanut kilpailuhenkinen	146

Nätti perhe 149
Lähikaupan kassa 152
Hemaiseva blondi 156
Ristiinpukeutuja 160
Mahdollinen sielunveli 168
Mahdollinen taiteilija 173
Ristiinpukeutuja – jälleen 177
Yksinäinen roska 181
Ristiinpukeutuja – taas 185
Naapuritalon vanhus 194
Kaatunut mies 198
Korvaushalukas täti 203
Täysin kaupungistunut nuori 207
Todellinen selviytyjä 210

12.5.2013, sunnuntai
VAARAN PAIKKA

Länsikeskuksen linja-autopysäkillä seisojia ei ollut. Hän huusi jotain, kun poljin aamutuimaan ohi kohti Raisiota. Etenin vielä parikymmentä metriä ennen kuin uskoin, että huuto koski minua – muita ei pyörätiellä ja koko Satakunnantiellä näkynyt. Olikohan tavaratelineeltäni pudonnut pipo, hanskat tai muovikassi? En aina muistanut kiinnittää tavaroitani kunnolla.

Mutta huutaja pyysikin tulta. ”*Do you have some fire?*” Tupakka oli valmiina suussa. Polkaisin hänen luokseen. Häkellyksissäni etsin syytintä ensin lompakkotaskusta.

Mies pani palamaan. Hän oli epäilyttävän epämääräisen näköinen. Ruokkoamaton. Tahraisen sinisen farkkuusun takkia kiristi pallomahalla.

Kun aion lähteä, hän kysyi olinko töihin menossa tai sieltä tulossa, koska minulla oli pyörässä sivulaukku. Hän yritti ehkä vain olla ystävällinen. Vähän *smalltalkia* kiitokseksi tuesta. Mutta se saattoi olla hämäämistäkin. Ilmassa tuntui äkkiä leijuvan ryöstön tai pahoinpitelyn mahdollisuus. Tai molempien. Liikennettä ei ollut nimeksikään niin varhain sunnuntaina. Yhtä hyvin olisimme voineet olla autionmaassa. Mitä tahansa voisi tapahtua. Kukaan ei ehtisi auttaa. Turussa ei tietääkseni ollut sattunut mediaa inspiroivaa veritekoa pitkään aikaan. Tilastollinen todennäköisyys saattaisi tehdä minusta palstantäytettä.

– En, vastasin yhtä kehnolla englannilla kuin hän. – Siellä on sadetakki ja muuta.

– Mitä muuta?

Kas vain! Luuliko hän, että siellä oli jotain arvokasta? Siellä olikin: pääkirjastosta lainamani Nobel-palkittu romaani.

– Pumppu, vastasin. – Ja jotain, jolla voit paikata kumin, vesipullo... ja muuta sontaa.

Mies katseli minua arvioivasti ja itsevarmasti. Oliko hän kenties maailmanmatkaaja, menossa kotimajoitukseen Raisioon – vai tulossa naisen luota, reissusta rähjäntyneenä? Miksi hän kyseli niin yksityiskohtaisia? Ajanvietteeksikö? Näinkö huumorin pilkahduksen vaalean

hiuspehkon alla killistelevissä ruskeissa silmissä, joiden kulmakarvat olivat kuin villit pensaat?

Äkkiä hän hymyili: – Kiitos tulesta!

– Älä mainitse sitä, sanoin, harmitellen mielessäni, että tuo englanninkielinen fraasi kuulosti käskyltä. Mutta episodi oli päättynyt. Helpottuneena mahdollisen väkivaltatilanteen raukeamisesta jatkoin matkaa kohti hautausmaata. Mieleeni tuli, että kiireettömällä huviajellani olisin sittenkin voinut jäädä rennosti juttelemaan, ottaa riskin ja viettää laatu-aikaa. Jäähän oli jo murrettu, perät haisteltu. Olisin voinut kysyä mistä päin maailmaa vieras oli. Mutta hän olisi saattanut hermostua ja tokaista, että mitäpä se minulle kuului, mistä hän tuli, hän halusi vain tulta eikä mitään kuulustelua. Ehkä hänellä oli kankunen tai muuten huono olo, kevätflunssa tulollaan. Tilanne olisi voinut kärjistyä nopeasti ja mennä lyömiseksi jonninjoutavan uteliaisuuteni takia. Onneksi älysin lähteä ajoissa, enkä ruvennut kerjäämään verta nenästä. Oli tyhmää pysähtyä alun alkaenkin. Parempi olisi aina vain jatkaa matkaa kuin ei mitään huutoja kuulisikaan. Koskaan ei pitäisi ruveta tarjoilemaan tulta tuntemattomille. Niin teki Prometheus. Ja mitä tapahtui? Jumalat suuttuivat. Turha härnätä kohtaloa vain siksi, että on kaunis päivä ja hyvä mieli. Voitin kiusauksen vilkaista taakseni. Poljin vähän kovempaa.

Jossain suomalaisessa novellissa tulen pyytäminen johti rajuun tappeluun. Kaikki kirjoitettu ei tietenkään ole totta, tuumailin. Joskus kirjoittaja valehtelee korostaakseen pointtiaan: näin VOISI tapahtua. Mahdollinen saattoi hetkessä muuttua välttämättömäksi. Siinä novellissa pyydettiin tulta vain, jotta saataisiin ystävällinen henkilö lyöntietäisyydelle.

Miksi se mies puntaroi minua niin huolellisesti? Itselfäni kysyttiin usein samaa nuorempana. Minulla se johtui likinäköisyydestä ja epäluuloisuudesta. Oletko töihin menossa? Mikä kysymys se oli? Kuka nyt sunnuntaina töitä tekee? Rosvoko? Varkaisiin menossa, koska pyörässä oli sivulaukku. Sellainen päättely ei vaikuttanut pätevältä eikä pitävältä. Oliko mies rappiolle ajautunut virolainen poliisi ja epäili kaikkia rikollisiksi? Luuliko hän minua niin surkeaksi varkaaksi, että vähäinen saaliini mahtui sivulaukkuun? Oliko hän itse varas? Tai haloo: homoseksuaali. Yritti iskeä minua. Vilkaisin taakseni. Ketään ei

näkynt.

Filosofi Sartren mukaan kaksi tietoisuutta (ihmistä) pyrkii kohdattessaan tuhoamaan toisensa, tai vähintäänkin selvittämään, kumpi kusee pidemmälle. Erään toisen näkemyksen mukaan, muistelin, ihminen on lähimmäistään rakastava olento, joka tarjoaa tulta ihan auttamisen halusta, minuuksia mittailematta. ”Ihmisen ikävä toisen luo.” Riippui kai maailmankuvasta ja elämänskatsomuksesta, mihin oletti tulen pyytäjän pyrkivän...

Teki mieli palata takaisin ja kysyä. Alkoi niin kiinnostaa. Mutta mies varmaan pitäisi minua omituisena. Tai ehkä hän bongaisikin minussa sielunveljen? Luultavimmin hän kuitenkin tulkitsisi paluuni piruiluksi. Silloin alkuperäinen väkivaltainen skenaarioni, kiitos sinikkään yrittämiseni, saattaisi toteutua. Saisin turpiini ja minut rauhattaisiin puolitajuttomana bussipysäkin viereiseen pajukkoon raiskattavaksi. Olinhan tavallaan antanut miehelle vihjeitä siihen suuntaan puhuessani pumppaamisesta ja kumista. Paljosta sisällä oleilusta lihakseni olivat velttohkot – minusta ei olisi vastusta päättäväiselle top-suuntautuneelle homolle.

Ihmisten tarkoituksien salonkikelpoisuutta epäilevät kyynikot sanovat, että hyvä teko ei jää rankaisematta. Ehkä hyviä tekoja ei pitäisikään tehdä palkinnon toivossa, vaan siksi että ne olivat oikein. Filosofi Kant oli sitä mieltä, että jos joltakulta puuttuu tulta, anna sitä, koska niin soisit kaikkien toimivan. Tupakointi aiheutti syöpää, mutta sillä ei Kantin ehdottoman moraalikäskyn mukaan ollut merkitystä: hyvä tahto ja teon yleistettävyyden ratkaisivat, eivät teon seuraukset. No, ainakaan tulen antaminen ei maksanut minulle mitään. Ja hyvä mieli oli palkinto, jota en edes tavoitellut.

Eräs asia vielä muistui mieleeni: mies oli vetänyt pitkiä nautinnollisia henkosia, kuin kauan ilman ollut. Hänen iso nenänsä oli värähdellyt tupakoidessa. Hänen täytyi olla ainakin 20 vuotta minua nuorempi, koska sieraimissa ei kasvanut karvoja. Armaan kissavainajani kuono värähteli aina kun se haistoi jotain epämiellyttävää, esimerkiksi vahvan deodorantin lemun. Ehkä tulta pyytänyt ulkomaalainen oli harvinaisen tarkkavainuinen ja reagoi, vaikka antiperspiranttini oli mietoa. Ja vaaran vaikutelma johtuikin siitä, ettei hän pitänyt hajustani?

Linnut livertelivät ja aurinko paistoi. Kynnöspelto tuoksui märältä kompostilta ja tavallaan myös leivältä. Raikas, viileä ajoviima hiveli kasvojani ja pörrötti tukkaa. Pyörätien reunoilla koivujen ja vaahteroiden silmut olivat juuri avautuneet: hennonvihreät lehdet peittivät latvuksia kuin harsot. Puut näyttivät morsiamilta.

Olisipa hupaisaa ja aika kiusallista, jos se pysäkillä kohtaamani ihminen tulisi linja-autolla perässäni juuri kalmistoon, tuohon raisiolaisruumiiden viihtyisään kierrätyskeskukseen. Siellä oli rauhallista lukea kirjaa ja nauttia ulkoilmasta. Sivulaukussa oli ihanan Coetzeen Häpeäpaalu.

13.5.2013, maanantai
HELMI ROSKAKORISSA

Vätissä pyöräillessäni poikkesin hetken mielijohteesta Ekotorille katselemaan kirjoituspöytiä ja -tuoleja. Yli 20 vuotta käyttämäni koululaiskalusteet olivat aina tuntuneet liian pieniltä aikuiselle.

Kierrätyskeskuksen vintiltä löytyi kymmenkunta konttorituolia, mutta kaikissa oli jotain vikaa. Yhdessä oli huono istua, toisesta puuttui säätömahdollisuus, kolmas oli ruma ja kitisi, neljännessä jumittivat rullat ja niin edelleen. Valitsin tekonahalla verhoillun johtajantuolin. Pyysin ohikävelevää myyjää vilkaisemaan sen rullia. Ystävällisesti nuorimies toteutti toiveeni ja ilmoitti, että rulliin oli kertynyt nukkaa. Kun poistaisin nukan puukolla ja rasvaisin akselit, niin jo alkaisi pelittää. Sanoin ottavani tuolin ja lisäksi alakerrasta kirjoituspöydän. Myyjä teippasi tuoliin MYYTY lapun.

Kävellessämme alakertaan kysyin häneltä, että olikohan sen valitsemani tuolin käsinojissa likaa vai olivatko ne vain kuluneet. Nuorimies vastasi ajatelleensa parikin eri kertaa, että tavarat pitäisi puhdistaa ennen esillepanoa. Minulle jäi sellainen vaikutelma, että hän puhdistaisi myytävät ilman muuta aina edustuskuntoon, jos hänen vain annettaisiin tehdä se. Jokin häntä korkeampi taho kaiketi määräsi, ettei kierrätettäviä esineitä saanut siistiä. Siinäpä kunnollinen nuorukainen, jota byrokratia esti tekemästä hyvää jälkeä, ajattelin. Olipa kurjaa: ihminen loistaisi työssään, mutta määräykset kielsivät. Saman harmin olin kohdannut itsekin kunnan hommissa kauan sitten. Olisin halulla tehnyt laadukasta jälkeä ja paljon, sillä sellainen on luontoni. Mutta työtoverit ja pomo toppuuttelivat. "Ei kuulu meille." "Urakka kusee." "Muut joutuvat takiasi huonoon valoon." Tuollaiset perustelut olivat kaupungin laitoksien rulliin kertynyttä nukkaa, joka olisi pitänyt poistaa. Valitettavasti oltiin taipuvaisempia mieluummin poistamaan kaltaiseni rullarasva.

Tulimme kirjoituspöytien luo, joista valitsin yhden. Entiseeni verrattuna se oli ruhtinaallisen iso, laatikoitakin oli puolet enemmän. Pöytätason etuosa oli harpilla tai jollain hakattu pieniä pyöreitä koloja täyteen, mutta ne voisi peittää kirjoituslustalla. Tilasin kuljetuksen. Sama auto veisi pois vanhat kalusteeni. Nuorukainen kirjoitti

tietoni muistiin. Hän oli hyvin palveluhaluinen loppuun asti. Monien Ekotorille työttömyystöihin passitettujen nyreydestä ei näkynyt jälkeäkään. Valoisa luonne, asiallinen, minua vähän pidempi, siloposki. Ja fiksu. Hän olisi varmaan pärjännyt vaativassakin työssä. Kertaakaan kauppa-aktin aikana minulle ei tullut tunnetta, että hän piti minua köyhänä, koska hankin huonekaluni kierrätyksestä. Yhteiskunnallinen vastuuntunne ylevöitti kohtaamistamme, jonka kruunasi myyntitiskin luona käymämme kantaaottava dialogi.

– Se kirjoituspöytä on kymmenen kertaa halvempi kuin uusi. Ja täysin käyttökelpoinen.

– Täysin, hän sanoi. – Sisään ajettu, ei lastentauteja.

– Olivatkohan ne karvoja?

– Ai sen tuolin rullissa? Kun olivat mustia. Paha sanoa. Ehkä maton karvaa.

– Älytöntä ostaa uutta, kun käytetty ajaa saman asian.

Ekotorilla oli hiljaista. Olisimme voineet keskustella pidempäänkin. Tarkasteltavaksi olisi voitu nostaa vaikkapa kapitalismin harjoittama työläisten riisto, ”spektaakkelilla” tuettu vieraantuminen ja dialektisen materialismin velka Hegelin idealistiselle filosofialle. Mutta valitettavasti nuorimies vilkuili sivuilleen siihen malliin kuin hänellä olisi tiukka pomo, joka vaati puuhakasta olemusta silloinkin, kun mitään puuhaa ei ollut.

– Näin on, hän sanoi. – Ja se on ollut pitkäkarvainen matto. Eivät ne karvat muuten sillä lailla rullien rakoon tunkisi.

– Älytöntä pitää pitkäkarvaista mattoa konttorituolin alla. Siinä on ollut joku turhamainen hienostelija asialla. Niillä on yleensä vain vähän järkeä päässä.

– Osuit naulan kantaan. Heh!

– Saunan taakse vaan.

– Näin on ja nappi otsaan, nuorukainen vahvisti. Eikä se vaikuttanut asiakkaan mielistelyltä. Hän todella tarkoitti sitä. Rehti mies.

Sanoin, että ekonomistien mielestä kateus ja ahneus pitivät yhteiskunnan pyörät pyörimässä ja yrittäjähengen vireänä. Mutta ilman yhteiskuntasopimusta omaisuuden ja vallan rohmuaminen voisi äityä häijyksi. Filosofi Hobbesin mukaan elämä ilman lakeja olisi lyhyt, kurja sekä yksinäinen. Se olisi kaikkien sotaa kaikkia vastaan. Sellaiseen

tilaan uusliberalistit yhteiskunnan suistaisivat, jos heidän vaatimuksiinsa markkinatalouden valtionvalvonnan lopettamisesta suostuttaiisiin. Taloustieteilijä Smithin ”näkömätön käsi” muka hoitaisi homman valtiota paremmin. Sitä kättä ei kuitenkaan ollut ”näkynyt” maailman taloudellisissa kriiseissä. Sen uusliberalistit taas väittivät johtuneen siitä, ettei käsi ollut todella vapaa. Tuollainen perustelu sai näkömätömän käden kuulostamaan samanlaiselta kumoutumattomalta näennäistieteeltä kuin astrologia. Vai mitä mieltä nuorimies oli? Saunan taakse vaan, hän sanoi. En tiennyt, ymmärsikö hän minua. Hänen intonsa keskustella näytti laimenneen. Filosofi Rousseau’n mukaan, jatkoin, ihminen luonnontilassa on pohjimmiltaan hyvä. Ja siinä valossa anarkialla oli turhan negatiivinen sointi. Anarkistisessakin todellisuudessa saunan taakse vietäisiin vain muutama ja heidätkin vasta äänestyksen jälkeen.

Totesin lopuksi, että Ekotorin myyjä ja minä pelastimme maailmaaärkevin kuluttajavalinnoin. Kerskakulutuksen halveksunta antoi ainakin minun repliikeilleni pippurisen sävyn.

Ehkä nuorimies oli akateemisilla työmarkkinoilla epäonnea kohdannut dosentti tai maisteri. Ja stoalainen, sillä hän tuntui nauttivan tyynesti kohtalon hänelle tarjoaman jäähtyneen hernerokan. Eihän työ miestä pahenna, vaan mies työn. Kiitin häntä kaksi kertaa. Hän vastaanotti kiitokset vaatimattomasti, kuin vain nipin napin ne havahten.

Pitkän tiskin takana hänen kanssaan seisojaksi kaksi vanhempaa synkkäilmeistä naista, joista toisessa saattoi olla päällikönverta.

– Jos minä omistaisin firman, sanoin kuuluvasti lähtiessäni, – tarjoaisin kaltaisellesi lahjakkaalle nuorukaiselle toimitusjohtajan pestiä tältä seisomalta. Ja palkka olisi 5 000 euroa kuukaudessa!

Jätin hämmentyneen nuorukaisen suunnittelemaan seuraavaa siirtoaan. Olinko pelastanut hänen päivänsä antamalla kohottavan kokemuksen onnistuneesta bisneksenteosta? Toisaalta 5 000 euron fantastinen, koskaan toteutumaton kuukausipalkka saattoi vaikuttaa masentavastikin. Siitä olin pahoillani. Hän oli miellyttävä ihminen. Huolimatta hienostelijoita kohtaan tuntemastaan vihasta hän tuskin missään tilanteessa menisi negatiivisuudessa niin pitkälle, että kiveäisi taloudellisen menestyksen ihmisuhteilla, kuten muutamat monikan-

salliset yritykset. Kalapuikkoviikset olisivat pukeneet häntä. Yksitoikkoinen ääni olisi kaivannut vähän lisäväriä. Mutta kaiken kaikkiaan hän oli edustamiensa käytettyjen tavaroiden kunniakas jälleenmyyjä, eikä mikään paskahousu.

Hyvillä mielin viiletin Rieskalähteetietä pohjoiseen. Markulantien takana oli uimahalli, jonka vierestä pääsi kätevästi polkua pitkin luonnonsuojelualueen metsään. Myös metsän ekosysteemi oli ihmisen tapaan laajentumispyrkimyksiltään kyltymätön ja kaikkea tuhlaava. Mutta toisin kuin me evoluution riskisijoitukset, hyvin toimiva ekosysteemi varmisti tulevaisuutensa sisäänrakennetulla itsesäätelyllä, johon kuului jäännöksetön jätteidenkierrätys.

Kirjailija pyöräilee... Kohtaa ihmisiä, eläimiä... Kohtaamisen merkitys on aina tulkinnanvarainen. Mitä oikeastaan tapahtuikaan? Oliko tapah-
tumille vaihtoehtoja? Mihin kaikki olisi voinut johtaa?

"Vierassieluisuuden ongelma" on filosofian keskeisiä aiheita. Ystävä vai vihollinen? Uhka vai mahdollisuus? Kumpi kusee pidemmälle? Ja mikä määrää: tunne, järki, tahto? Pelot, ennakkoluulot, pyyteet?

Lainalihan viides teos on edeltävien tavoin humoristinen, omaleimainen, pisteliäs, absurdi, älykäs. Filosofian tapaan se kyseenalaistaa, kysyy ja ihmettelee.

BoD

